

POSTANOWIENIE

Dnia 8 maja 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Anna Owczarek (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Wojciech Katner

SSN Agnieszka Piotrowska

w sprawie ze skargi M. G. o wznowienie postępowania

w sprawie z powództwa M. G.

przeciwko Muzeum w P.

o wydanie, zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego

z dnia 9 maja 2007 r., po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 8 maja 2013 r.,

zażalenia skarżącego na postanowienie Sądu Apelacyjnego

z dnia 16 września 2011 r.,

- 1) odrzuca zażalenie;**
- 2) nie przyznaje adwokat E. G. prowadzącej Kancelarię Adwokacką w G., wynagrodzenia za pomoc prawną udzieloną M. G. w postępowaniu zażaleniowym.**

Uzasadnienie

Sąd Apelacyjny postanowieniem z dnia 16 września 2011 r. odrzucił skargę powoda M. G. o wznowienie postępowania w sprawie z powództwa M. G. przeciwko Muzeum w P. o wydanie ruchomości, zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego z dnia 9 maja 2007 r., oddalającym apelację powoda - wobec wniesienia jej z uchybieniem ustawowego terminu oraz nieoparcia na ustawowej podstawie wznowienia. W uzasadnieniu wskazano, że w postępowaniu ze skargi o wznowienie niedopuszczalna jest zmiana podmiotowa, do czego zmierza skarżący precyzując - po ustanowieniu pełnomocnika z urzędu - jako pozwanego Skarb Państwa - Izbę Celną w R. i Prokuratorię Generalną, a dotychczasowego pozwanego - Muzeum w P. oznaczając jako interwenienta głównego. Sąd stwierdził ponadto, że skarga została wniesiona w dniu 26 kwietnia 2011 r., to jest z uchybieniem terminu 3 miesięcy od dnia wejścia w życie orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego, na który powołał się skarżący jako na podstawę wznowienia. Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 11 maja 2010 r., SK 50/0, stwierdzający niezgodność z Konstytucją art. 119 § 3 ustawy z dnia 10 września 1999 r. - Kodeks karny skarbowy (tekst jedn. Dz. U. z 2007 r., Nr 111, poz. 765 z późn. zm.) został bowiem opublikowany w dniu 25 maja 2010 r. (Dz. U. 2010 r., Nr 88, poz. 583). Ponadto, jak zauważył Sąd, przepis powyższy nie był podstawą orzekania, gdyż roszczenie windykacyjne powoda było oparte na art. 222 § 1 k.c., a podstawą oddalenia powództwa wskazanie, że tytuł prawny do spornych ruchomości wynika z prawomocnego postanowienia sądu karnego orzekającego ich przepadek na rzecz Skarbu Państwa.

Zażalenie wniósł powód, oznaczając pozwanego jako Skarb Państwa – Muzeum w P. Zażalenie zarzuca naruszenie przepisów postępowania, tj. art. 401 - 403 k.p.c. poprzez przyjęcie, że powód nie oparł skargi na ustawowej podstawie, bowiem jego powództwo zostało oddalone z innych przyczyn niż wymienione w art. 401 - 403 k.p.c., podczas gdy powództwo, bez względu na podstawę prawną na której zostało oparte, nie mogło być uwzględnione z uwagi na upływ terminu przewidzianego w art. 19 § 3 u.k.s. (obecnie art. 119 § 3 k.k.s.), oraz uchybienie art. 130 § 3 k.p.c. poprzez uznanie, że powód złożył skargę po upływie terminu 3

miesiący, podczas gdy została złożona we właściwym czasie do Wydziału Cywilnego, a jedynie sprecyzowana na wezwanie Sądu w terminie późniejszym.

Sąd Apelacyjny postanowieniem z dnia 11 lipca 2012 r. oddalił wniosek powoda o przywrócenie terminu do złożenia zażalenia i odrzucił zażalenie. Powyższe postanowienie zostało uchylone postanowieniem Sądu Najwyższego z dnia 23 listopada 2012 r. celem ponownego rozważenia czy w świetle art. 168 § 1 k.p.c. nie zachodzą podstawy do przywrócenia terminu wynikające z omyłkowego przystawienia przez placówkę pocztową stempla z niewłaściwą datą.

Sąd Apelacyjny postanowieniem z dnia 23 stycznia 2013 r. przywrócił powodowi termin do wniesienia zażalenia na postanowienie Sądu Apelacyjnego z dnia 16 września 2011 r.

Sąd Najwyższy zważył:

Zażalenie powoda podlegało odrzuceniu wprost wobec braku substratu zaskarżenia.

Skarżący wprawdzie powołał jako przedmiot zaskarżenia postanowienie Sądu Apelacyjnego z dnia 16 września 2011 r. wydane w sprawie sygn. akt ...746/11, którego przedmiotem było odrzucenie skargi o wznowienie postępowania, ale zapadło ono w sprawie toczącej się przeciwko Muzeum w P. Pod tą sygnaturą i w tej dacie nie zapadło żadne orzeczenie odnoszące się do Skarbu Państwa. Z uzasadnienia środka odwoławczego wynika, że oznaczenie pozwanego w zażaleniu jako Skarb Państwa nie było wynikiem omyłki, tylko celowego wyboru i kontynuowania czynności procesowych zapoczątkowanych wniesieniem w dniu 12 sierpnia 2010 r., bezpośrednio przez powoda, pisma procesowego zatytułowanego „Pozew-Wniosek o wznowienie postępowania”, wskazującego jako pozwanego Skarb Państwa, a jako jego reprezentantów Izbę Celną w R., Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Muzeum w P., Zarząd Województwa M., Prokuratorię Generalną Skarbu Państwa. Po ustanowieniu pełnomocnika z urzędu stanowisko powoda zostało sprecyzowane niejednoznacznie, gdyż jako skarga o wznowienie postępowania, która, zgodnie z zawartym w niej wnioskiem, miała doprowadzić do zmiany orzeczenia oddalającego powództwo windykacyjne skierowane przeciwko Muzeum w P. poprzez wydanie orzeczenia uwzględniającego inne powództwo, tj.

skierowane przeciwko Skarbowi Państwa - Dyrektorowi Izby Celnej w R. i Prokuratorii Generalnej Skarbu Państwa o nakazanie wydania ruchomości lub o zasądzenie kwoty 8.000.000 zł tytułem odszkodowania. Nie sprecyzowano przy tym, czy oznacza to wniesienie samodzielnego pozwu, czy zamiar dokonywania przekształceń podmiotowych po wznowieniu postępowania, ani czy tak sformułowane powództwo ma charakter ewentualny, czy alternatywny. W piśmie pełnomocnika jednocześnie wskazano jako interwenienta głównego Skarb Państwa - Muzeum w P. Wskazanym czynnościom procesowym nadano bieg w zakresie skargi o wznowienie postępowania zakończonego z udziałem Muzeum w P., będącego osobą prawną i z tego tytułu dysponującego zdolnością sądową i procesową. Postępowanie powyższe zakończone zostało postanowieniem Sądu Apelacyjnego z dnia 16 września 2011 r. odrzucającym skargę powoda M. G. o wznowienie postępowania w sprawie z powództwa M. G. przeciwko Muzeum w P. o wydanie ruchomości, zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego z dnia 9 maja 2007 r.

Podkreślić należy, że w przedmiotowym wypadku brak było podstaw do podejmowania przez Sąd czynności naprawczych. Dotyczą one sytuacji, gdy wskutek niezachowania warunków formalnych pisma procesowego nie może ono otrzymać prawidłowego biegu, zatem nie mogą być wykorzystywane do korygowania czynności procesowych stron, w tym polegających na wskazaniu przeciwnika procesowego. Sąd nie może bowiem samodzielnie oznaczać strony pozwanej, ani narzucać stronie powodowej obowiązku jej poszukiwania, lub zmiany gdyż naruszałoby to zasadę równości i sprawiedliwości proceduralnej. Judykatura zgodnie przyjmuje, że powód, na którym ciąży obowiązek oznaczenia strony pozwanej, może uściślić jej oznaczenie jedynie wówczas, jeżeli nie prowadzi to do naruszenia tożsamości stron (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 lipca 2009 r., III CZP 45/09, OSNC-ZD 2009, nr 4, poz. 113, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 czerwca 2006 r., V CSK 139/06, niepubl.). Jakkolwiek wskazane orzeczenia dotyczą oznaczenia strony pozwanej w pozwie, a nie zażalenia, jednak mają wymiar uniwersalny. Odstępstwo od tej reguły może dotyczyć jednostek organizacyjnych Skarbu Państwa, gdyż Sąd jest zobowiązany z urzędu do czuwania nad właściwą jego reprezentacją nawet w sytuacji gdy powód prawidłowo

pozywając Skarb Państwa wadliwie oznaczy *statio fisci* (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 1 stycznia 1974 r., II CR 685/73, OSNCP 1975, nr 1, poz. 10, uchwała Sądu Najwyższego z dnia 19 kwietnia 2001 r., III CZP 10/01, OSNC 2001, nr 10, poz. 147). Skoro jednak skarżący jako stronę postępowania wskazał Skarb Państwa, który nie był stroną w prawomocnie zakończonym postępowaniu, brak było podstaw do przyjęcia, że oznaczenie jako jego reprezentanta nieistniejącej jednostki organizacyjnej (Muzeum w P.) obligowało Sąd do podejmowania w tym przedmiocie jakichkolwiek czynności z urzędu. Czynności takich nie uzasadniała również sprzeczność między oznaczeniem stron w zażaleniu i postanowieniu Sądu Apelacyjnego.

Skoro brak jakiegokolwiek orzeczenia zapadłego w relacji podmiotowej M. G. – Skarb Państwa środek odwoławczy skierowany przeciwko orzeczeniu nieistniejącemu (*sententia non existens*) podlega odrzuceniu jako niedopuszczalny (art. 398⁶ § 3 k.p.c. w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c.).

Sąd Najwyższy odmówił przyznania kosztów nieopłaconej pomocy prawnej adwokat E. G., ustanowionej dla powoda z urzędu. Czynności wymienionego pełnomocnika cechowały się tak małym stopniem profesjonalizmu, a doprowadziły do konieczności podejmowania szeregu czynności sądowych i znaczącego wydłużenia postępowania, że należy je uznać za rażąco sprzeczne nawet z zasadami zwykłej staranności (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 września 2007 r., II CZ 69/07, OSNC 2008, nr 3, poz. 41, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 3 sierpnia 2012 r., I CSK 106/12, niepubl., postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 grudnia 2012 r., I CSK 397/12, niepubl.).